

הלכות שבת סימן שסג רכג באור הגולה

פ' שם ה' וקצבה,
דכל פחות כ"י לא
קצב דין, וצריך
הקדו בשבת שש
הקדו לא יצא צ' שם
י"ב ק' וחסמות
ורא"ש הקדוש ושי"י
צ"ד ושאר פוסקים
ר' בן צור לומר,
שם פסקי שאין
הלכה כר"ב ש' ט"ב
האגד פסק י'
ההלכות (ש"י)
שבת ת' שם
ובמקרא ע"ג כע"ז

טפה (צח) ברחב הקורה^(ט); אבל אם אינו גבוה עשרה וחוקק בו להשלימו לעשרה, (צט) צריך לחקק ארבע אמות (ק) לתוך המבוי (קא) על-פני כל רחבו^(ט). *אין מבוי נטר בלחי או קורה עד שיהיו פתוחים לתוכו (קב) *שני תצרות *ולכל תצר קשני בתים (ובאפלו כל התצרות פתוחות זו לזו) (הרא"ש ומדמי והטור), (קג) ויש חולקים בזה (כ"י בשם הר"ף והרמב"ם), *ושלא יהא בכל פתח מאלו פתוח מארבעה טפחים, וישחיהו דיוורים אוכלים בכל בית, שמקום הפתח גורם; ואפלו היה הפתח *האחד לאב וישני לבן, אף-על-פי שהבן מקבל פרס משלמן אביו (קד) ואוכל בביתו, הרי הם נדונים כשנים; *ואפלו צדו אחד אינו יהודי ואחד ישראלי מהני. עוד צריך, (קה) *שיהא ארבע (קו) יותר על רחבו; ואם חסר (קז) אחד מאלו, (קח) *אינו נטר אלא כפס ארבעה או שני פסין שני משהוין (קט) או צורת-פתח: הגה ויש אומרים דנהגין האידנא לתקן (קי) כל המבואות בצורת-פתח, (קיא) דכל המבואות שלנו יש להם דין תצרות (ת"ח סי' ע"ד). [*] והמנהג הפשוט במקדינות אלו נמשך א' הראש והתחתון מביני פסוק ב' הולכות עובדין כמנהג המקרא שם ע"ד ב' שם ר"ב ב' שם פשוט ושי"י

שערי השוקה

ג'ר לחי כסע"ק ט, ע"ש. וצ"ח בשרית בית-אפרים סימן כח במבוא בארץ *שדברי א"י בנה כסע"ק פסקה חרשה. וע"ש בשם ספר מקור-חיים דוקא ששני הקנים חלוקים, אבל כשצד אחד קטן לבית כשר, ושם במקור רצה"ס מקנה הוציא מבלישת הכתל כצ"ח, כותב בתוספת-שבת להוכיח שצריך שיהיה רחב טפה כמ"ז לענין להי, ואינו

באור הלכה

כל-כך, דהתם שופך העפר על-פני כל שטח הספה ולא שער כל-כך לומר ששקא נפוח, ואף דקמא לן דסבה די בשני דפנות שלמות וישלישית טפה דיוכל עליה דהריסה לשפך מן העפר לחי, מכל מקום כיון שהיא איש וחירי לא מנישין לה, אבל בענינו דכל רחב העפר יהיה טפה וכל בני המבוי דוקין על מקום זה, מספקא לכאורה דגם אכ"י מורה דבורין שקא נפוח משעור, וזהו טעם הר"ף והרמב"ם שהבדילו המעט עליה קורה וכמ"ז שכתב הר"י, אבל מכל מקום לדינא נראה שאין לזוז מדברי המגדל-אברהם, שגם רש"י והרשב"א והת"ח ואור נרוע הענין דמהני ע"ד: * שני תצרות, בין אם היו מצד אחד או מצד מצד זה וצד אחר כצד שנקדו, והוא הדין אם היו שני התצרות דפסין סאמעי הקתים שהוא נד דין הפתח שנקדו ושתי הפתחות שמענדים היו בתלים לבר בלא בתים ותצרות וד"מ בשם אר"י: * ולכל תצר שני בתים, וכל בית אין פתח מארבע אמות וא"ר בשם בעה"ק^(ט):

או שני פסין שני משהוין בדין תצרות^(ט), וכנ"ל סוף דבור המתחיל *אלא *כע"ק צג: (קא) על-פני כל רחבו. דאם ישאר הפסק בין התקיקה ובין הכתלים לא יוכלו להצטרף להן, וכאין כתלים להמבוי דמי^(ט); אכן אם התפסק בין התקיקה ובין הכתלים הוא רק פחות משלשה טפחים, יש לומר דמהני^(ט) [פ"מ ג: (קב) שני תצרות, השעם בזה, (סמ) משום דהא דהתירו במבוי בלחי וקורה, מחמת דיש בו רבוי דיוורין ואין משתמשין בו בהצנע כל-כך לפיכך סגי בחתון בזה, מה שאין כן בחצר, שאין מצוי בו דיוורין כל-כך, משתמשין בו בהצנע טפי, לכן צריך הכשר טפי, שני פסין או פס ארבעה טפחים; ולכך הכי נמי במבוי שאין בו שני תצרות פתוחין, דיווריהו מועטין ועושים בו משמישי הצנע, ולכן לא סגי בלחי וקורה: (קג) ויש חולקין. דבנין דיוורין לצרכי נטר דרך הפתחים, נחשבו כחצר אחת^(ט), (סט) והוא הדין בתים הפתוחים זה לזה^(ט). (ע) וכתבו האחרונים, דכיון שהוא מלתא דנפיק נגטיין לגלגל: (קד) ואוכל בביתו. לאפוקי אם דרך אכילתו (ע"ל) בבית הע"ב: (קה) *שיהא ארבע וכו'. שכן (עב) דרך המבוי להיות: (קו) נטר על רחבו. אפלו (עג) משהו^(ט) [נארכו מקרי (עד) דרך בנייתו למבוי, ומה שאינו דרך בנייתו מקרי רחבו^(ט)], דאם ארבע פתחו הני לה כחצר, וכדלקמיה: (קז) אחד מאלו. קאי על כל מה שמבאר פאן מן *אין מבוי נטר' וכו', וכן הדין (ע"ל) לענין כשלא היה ארבע המבוי ארבע אמות: (קח) אינו נטר וכו'. דדינו כחצר, ועליבן צריך לזה פס ארבעה טפחים וכו', וכדלקמיה בסעיף ב: (קט) או צורת-פתח. וזה מהני (עו) אפלו ברחב מעשר, וכדלקמיה בסעיף ב: (קי) כל המבואות וכו'. בין (עו) קתום מצד אחד בין מפלש משני הצדדין, בין רחב עד עשר אמות בין יותר מעשר אמות: (קיא) דכל המבואות שלנו וכו'. הנינו, משום דמבואותינו (ע"ל) אין בתים ותצרות פתוחות לתוכו^(ט), ולכן אין נטר בלחי וקורה בדין המבוי. ואף דהחצר סגי בשני קתונים משני הצדדים בלא צורת-פתח, (ע"ל) מכל מקום משום דלפעמים המבוי מפלש משני צדדין, ואז בודאי צריך להחמיר בו שיצטרף צורת-פתח אף כאן בתים ותצרות פתוחות לתוכו מחמת שבראשה פתוח לרשות-הרבים או לכרמלית, או שלפעמים רחב יותר מעשר, דבזה אפלו כחצר צריך מדינא צורת-פתח וכנ"ל בסעיף ב, לכן הנהיגו סמדי לצעות צורת-פתח^(ט). והנה לצד השני של מבוי אם אין רחב יותר מעשר אמות,

שער הציור

(ס) מגדל-אברהם: (ס) גמרא: (ס) בית-יוסף בשם רשב"א: (סט) מגדל-אברהם: (ע) ב"ח ואלה רבה: (ע"ל) אף שחיה לן בביתו, דאכילה גורם ולא מקום לית: (ע"ל) לבוש: (ע"ל) גמרא: (ע"ל) נטר המגיד בשם הרשב"א: (ע"ל) מבאר בסעיף לב: (ע"ל) ובהו מלשב קצית המאן רבי ציקא איג, ע"ל שם^(ט): (ע"ל) אף דמגדל-אברהם משמע דאין להחמיר רק במבוי מפלש ולא בקתום, דבו סגי בשני קתונים משני הצדדין, בטי"ו משמע להדיא דאף במבוי קתום מצד אחד הספיק דוקא בצורת-פתח, וכן קרב בשלחן-עצמ"ש וכן משמע בדברי-משה, וכן הקדים בספר בית-מאיר, ע"ש ובבבא"ר, ובדוקא לש' לפרש גם דעת מגדל-אברהם בן: (ע"ל) עלת-שבת ומגדל-אברהם ושי"א. ואף דהחצר היכא שארכו נטר על רחבו קמא לן בסעיף שאחר זה דנטר בלחי וקורה אף שאין תצרות פתוחות לתוכו, וזה דוקא בחצר שאינו קרוב לרשות-הרבים כי הוא פתוח למבוי, מה שאין כן במבוי שהוא קרוב לרשות-הרבים או לכרמלית חמיר טפי [ע"ש]: (ע"ל) כן מוכח מהשי"י וכן הוכיח בספר בית-מאיר, ע"ל שם:

446 פֶּאֶר הַבּוֹלָה

ד' רמב"ם פסקין זי
[שבת] מהלכות
ערוכות מתוך פסקא
דלעיל ה' רמב"ם
פסקין זי [שבת]
מהלכות ערוכות וזלא
פריב אהלא ייב

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מקנות, צ"ש וסם בסיטון כו שטובאר הפל נזה, ועין מ"ש שם על דברי הפס"א ח"א סימן
בת, ע"ש: [f] מחת, עין בה"ט, ועין בשו"ת בית אפרים, ועין בסוף ספר מקוריהיים על
ההילכות פסח בקה"ק ירושלים שם פסמדי המגיס חתוך הכות עד לזרזן או חתוך דבר
למעלה בגגים, אלא שצריך שיצמדו הקנים מכונים תחת החבל; ונ"ל עוד, דא
יש אסור בזה, דלא הוה צורת הספח בזה כיון שהגג מפסיק לו החבל על
המקנים שבעין שיהיו תחת המגיס תחת החבל בלי חסוק; ועוד נ"ל, שאם יש ת
עליהם מע"ש במקום חגים של לחי, ונכנסו צרור הצופנים חסופים מולים

יש דעות בין החכונים, (פ) דרעת הרבה מהם דשם סגי צליל-
פנים בשני לחיים משני הצדדים ולא בעי צורת הפה, וטעמם,
דמחנה נפש; אם דינו כמבוי מפלש, הלא גם בו נקמא לן לקמן
דבבסימן שסד דאין צריך צורת הפה רק מצד אחד וכמד השני סגי
בפליחי אחד או קורה, ואם דינו כחצר וכו', הלא צליל-פנים די
בשני לחיים, (פז) ויש מאחרונים שמצדדין, דמצד המנהג יש
לעשות בכל צד צורת הפה, וכו' צריך לבתולה לומר בזה,
אף במקום הדחק, שנפסק החבל שעל-גבי הלחיים בשבת או כל
פי האי גונא, נראה ויש לסמוך עליהם להקל היכא שאין רחב יותר
מצד אחד או שני, והוא פרוץ במלואו. והנה במבואות שלנו
הנוכרים לציל שאין בחיים וחצרות פתוחות לתוכו, אם הוא מבוי
עקם, יש דעות (פח) בין החכונים אם צריך לעשות תקון
במקומותיו כדין המבוא לקמן בסימן שסד סעיף ג, ויש לומר,
כיון דמעבר הדין גשלו דין חצר אין צריך שום תקון ודי במה
שעושה התקון בשני ראשיו, ויש מחמירין בזה, (פח) והמנהג
להקל⁹³, ודע עוד, דהא דמבואר דבצירות שלנו צריך צורת הפה,
הינו בעצרות שאינן מקפות חומה, או שמקפין חומה ונתחמה
בפרצה לתשועת הרבים או לכרמלית ביותר מצד אחד⁹⁴, (פז) אבל
כשקפף חומה ונתחמה לא נפרצה, רק שצריך לסמן ולחלק בין
מקום שהיה הדים דרים שם לבין מקום שהעובדי גזולים דרים שם
כדי שלא יאסרו על הנהגים על טעם, אין צריך לעשות שם צורת
הפה, רק די בפס רחב ארבעה טפחים או שני פסין של שני
משאוין, ששנפרץ שם במלואו ואינו רחב שם יותר מצד אחד
במקום שרוצה לעשות התקון (אף שהמבוי באמצע רחב יותר
מצד אחד או שני, כי הדין הוא יש לה דין חצר לגמרי. ובשאל ציפה
שום תקון בין יהודי לעובדי גזולים, גסימן הדין כאן כמו בחצר,
דמבוי לטעם בכלים ששבתו פתוחו, אבל לא לבית אלה במבוי
לחצור: (קיב) תחת החבל וכו'. וכיון שהאגים חסרם בזה, וכו' אלא
עצרת פסחים אין צריך עוד גנים למעלה לקשר החבל בזה, אלא
יכול לקשר החבל בגזו (פס) אפילו בגז למעלה מזה ומה.

(פ) עין מַגְנֵי-אֲבָרָהִם וּבִמְצֵית־הַשָּׁמַל וְעַן כֶּסֶף תְּרוּי־נֶחָל שְׂמֵבִי עֵד כֶּה אֲחֻתִּים שְׂבוּרִין מִהַגְן־אֲבָרָהִם. וּבִתְרֵי־אֲדָם הַסִּים דְּצִרָר שְׁנֵי פִּסְיָן, כְּמִלְכֵּהוּ מִשְׁנֵה בְּרִיָּה. וְעַן מִתְחִית־הַשֹּׁבָה: (פא) הַתּוֹסֶפֶת שְׂבָה, וְכֵן כֶּתֶב כֶּסֶף בֵּית־מֵאִד וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בְּשִׁלְחֵן־עֲצֵי־שִׁטִּים: (פב) מִגְנֵי־אֲבָרָהִם כִּסְעִיר־קֶטֶן כִּי וְאַלְהֵי רֶבֶה וְתוֹתֻר־חַיִּים, וְכֵן נֹסֶה דַעַת הַעֲצֵיר־הַשֹּׁבָה לִקְשֵׁן בְּסִימֵן עֵסֶד לִהְלֵל, וְכֵן כֶּתֶב הַשִּׁמְעוֹת־עֲלֵיכֶם. וְדַעַת הַמַּשְׁלָח־בְּנִימִין וְהַשִּׁי' לִקְשֵׁן בְּסִימֵן סֵסֶד וְכֵן כֶּסֶף בֵּית־מֵאִד לִחֲמִיר: (פג) סֵפֶר הַחַיִּים, וּבְכֶתֶב הַדְּרָבָה רֵאשֻׁנוֹת סְכָרִי כְּמִבְּיָה עֵקֶם בּוֹפֵא שְׂאֵץ צִירֵי שׁוֹם תִּקָּן כְּעִקְמִטוֹת, וְכִינֹה שְׂהִבְאֵה לִקְשֵׁן בְּסִימֵן הַשֵּׁסֶד כְּבִאֹר הַלֵּל: (פד) מִגְנֵי־אֲבָרָהִם וְחִי־אֲדָם וְשִׁלְחֵן־עֲצֵי־שִׁטִּים. וְהִנֵּה כִּבִּית־מֵאִיר מִמִּמִּיר גַּם כֹּה לַעֲשׂוֹת צִוֹת הַפֶּתַח, אֲכִיל לִידֵה גִסְיֵן וְכִי מִצֵּד הַמַּהֲנֶה, וְעַל־יֵלֶן בְּרִיָּה לֵשׁ לִסְמֶךְ עַל אֵידֶךְ רִבְנָתָא לְבָלֶךְ: (פה) טִיז וְשֵׂא' פִּשְׁטוֹת: (פו) וּמִקֵּץ מִקֵּץ וְכֵן דִּקָּא מִיָּבֵא דְאֵי אֲשֶׁר עֲבָנִן אַחֵר, דְּאֵי וְכֵן: (פז) הַכִּי טוֹב לְהַגִּיעַ מִהָּ מִכֵּן הַרְאִים (פח) הַפִּיגִי כִּסְמֵן בְּסִימֵן שֶׁשֶׁבֶן: (פט) וְכֵן וְאַלְהֵי רֶבֶה וְעֵד כֶּה אֲחֻתִּים שְׂבוּרִין מִהַגְן־אֲבָרָהִם מִשְׁמַע קֶצֶת בְּשִׁלְחֵן־עֲצֵי־שִׁטִּים: (פס) עֲשִׂיר־הַשֹּׁבָה בְּלֵשׁ הַמַּשְׁמִיטִים: (פסו) וְלִמְנֵי אֲסִכֵּר דְּהִינֵּה אֶפְלִי חֹתֹת פִּחֹת פִּחֹת מִשְׁלֵחָה: (פטו) תּוֹסֶפֶת־שֶׁשֶׁת, וְעַן מִשְׁבְּצוֹת־הַכֶּסֶף כִּסְעִיר־טִיז: (פ) עֲשִׂיר־הַשֹּׁבָה בְּלֵשׁ הַמַּשְׁמִיטִים:

ביאורים ומוספים

מבוי

רשות הרבים

מילואים הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד הקודם

[ביה"ל ד"ה אינו נתן]
כל שאין פתח הקב"ה יותר מעשר (79)
(79) דבריו אלו שפי' וקרה: אינו מתעיל ביותר מעשר אמות, כתב עליהם
החזו"א (א"ח סי' עט ס"ק א) שהם העתקת דברי הרשב"א שסובר כן,
אבל להלכה אומרים שפי' תקרה: אף ביותר מעשר אמות, וכן פסק
השר"ע לעיל (סי' שסא ס"ב).

כשיעור, ומתעיל בו לחי להתירו, אבל לפי הצד שדין מרווחות
ומצומצמות הוא תקנת חז"ל מעיקר הדין, שכל מקום שהוא להומרא
השיעור במצומצמות ובמקום שהוא לקולא השיעור במרווחות, אם כן
גם במבוי זה צריך שיהא אורכו ד' אמות מרווחות ונבדלו י' טפחים
מרווחים כדי להתירו בלחי.

הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד רכג

(88) ואם יש למבוי שני פתחים, אחד באורכו והאחר ברוחבו, כתב
החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק ג) שצורת המבוי נקבעת לפי הפתח שדרכו
משתמשים יותר.

[שעה"צ ס"ק עו]
ובזה קל"ב קצת טעמו רבי עקיבא איגר, עין שם (89)
(89) שהקשה, שהרי כדי לעשות צורת הפתח צריך להעמיד קנה מכאן
וקנה מכאן, ואם כן מועיל כבר מדין ב' פסין משהו שמועילים בחצר,
ולמה צריך להוסיף קנה על גביהם למשקוף, ועל זה תירץ המשגיב
שבאופן שהמבוי רחב יותר מעשר אמות אין ב' פסים מתעילים להתירו,
ולכך צריך לעשות בפתחו צורת הפתח.

[משנ"ב ס"ק קיא]
משום דבמבואותינו אין פתחים וצורות פתוחות לתוכן (90)
(90) ואם יש שתי חצרות ולכל חצר פתחים שני בתיים, כתב החי"א אדם
(כלל עא סי' ג) שבעיר וילנא יש בתיים וחצרות שפתוחים למבוי, ולכך
יש למבואות שם דין מבוי. מאידך, דעת החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק ג),
וסי' צ ס"ק ג) שבזמננו אפילו אם הבתים פתוחים לחצר אין לחצר
דיני חצר, כיון שכדי שיהיה לה דין חצר צריך שישתמשו בה
בתשמישי בית כגון בישול אפייה וכביסה כמו בזמן חז"ל, ובזמננו הרי
אין דרך להשתמש בחצרות לתשמישי דירה, ולכן גם אם חצרות אלו
פתוחות למבוי לא נחשב שהצרות פתוחות לתוכו, ואין המבוי נותר
בלחי וקורה.

[משנ"ב שם]
לכן הנהיגו קמדי לעשות צורת הפתחים (91)
(91) ולענין חצר האם גם בה צריך לעשות צורת הפתח מצד המנהג,
כתב השו"ת הלכות (סי' שסד ס"ח) שצריך לעשות צורת הפתח משני
ראשיה, וצ"ח שמקור הדבר הוא בבבלי"ל לקמן (סי' שסד סי' ג ד"ה דינו
וה"ה ואם).

[ביה"ל ד"ה ולכל]
וכל בית אין צחית קאריצא אמות (א"ר בשם עבדו"ק) (92)
(92) ולא נתבאר ברשב"א מה שיעור החצר. אמנם החזו"א (א"ח סי'
סה ס"ק ח, וסי' קי ס"ק יט ד"ה חצירה) כתב, שסמוך לכל בית צריך
שתהיה חצר המשמשת אותו כשיעור ד' על ד' אמות, ולא מסתבר
שאם גודל החצר הוא רק ד' על ד' אמות שיהא די בכך לשני
בתיים, וכמו שמשמע בגמרא (ב"ב יא, א). וסיים, שרבו זה אינו
מוכרע.

ואם לבית הפנימי יש פתח אחר לרשות הרבים שלא דרך החצר, ודרך
בני הבית לצאת דרכו, כתבו התוס' (שם) ג' שיטות בדבר: א. שגם
באופן זה אין נחשב שיש בחצר שני בתיים הפתוחים לתוכה, בין אם
יש פתח ביניהם שאז הם נחשבים כבית אחד, ובין כשפתוחים זה לזה
על ידי חלונות, ואפילו עירבו ביניהם. ב. שאם יש פתח ביניהם ועירבו
הריהם נחשבים לשני בתיים, ואם הם פתוחים זה לזה על ידי חלון,
אינם נחשבים לשני בתיים ואפילו עירבו ביניהם. ג. דעת ר"ת, שאפילו
אם הם פתוחים זה לזה על ידי חלון, אם עירבו ביניהם נחשב שיש
בחצר שני בתיים.

עוד מובאר בחוס', שכדי שישב שיש במבוי חצרות, צריך שהחצרות
יהיו פתוחות למבוי על ידי פתח ולא די בחלון.
וכתב החזו"א (א"ח סי' קי ס"ק יט ד"ה חצירות), שבית שיש בו שני
חדרים שכל אחד יש בו ד' על ד' אמות [ואוכלים בכל חדר בפני עצמו],
וחדר אחד פתוח לחצר, והחדר האחר פתוח לחדר הראשון, הריהם
נחשבים כבית אחד ולא כשני בתיים, כיון שלחדר הפנימי אין חצר [יש
לעין אם בונתו גם כשיש לחדר הפנימי יציאה אחרת שלא דרך החצר].

[משנ"ב ס"ק קו]
אפילו משה"ק (87)

(87) ומבוי שהוא רחב סמוך לפתחו ואחר כך הוא מתקצר לפחות מר'
אמות, באופן שאם נדון על המקום שסמוך לפתחו שערדין לא נתקצר
יהיה רחבו יותר על אורכו, ואם נדון על כל אורך המבוי יחד יהיה
אורכו יותר על רוחבו, כתב החזו"א (א"ח סי' סה ס"ק עא) שכל המבוי
נדון כאחד, ונחשב שאורכו יותר על רוחבו.

ואם היו כותלי המבוי נמוכים, וחקק בד' אמות הסמוכות לפתח המבוי
על פני כל רחבו כדי להגביהו ל' טפחים, ורוחבו הוא יותר מר'
אמות, אם שאר המבוי גבוה מ' טפחים, הריהו מצטרף לדין אורכו
יותר על רוחבו, אף על פי שאין הקרקע של ב' החלקים בגובה שווה,
אבל אם שאר המבוי נמוך מ' טפחים והוא כשר רק מדין חורי רשות
היחיד, הסתפק שם אם יש לצרפו לשיעור אורכו יותר על רוחבו.
עוד הוסיף לענין חקק, שאין צריך שיהיו בתיים וחצרות פתוחים למקום
שחקק, אלא אפילו אם הם פתוחים לשאר המבוי מתעיל, אם מקום זה
אינו נמוך מ' טפחים.

[משנ"ב שם]
ואפ"ו מקרי דרך קניסתו לקב"ה, ומה שאינו דרך קניסתו מקרי
רחב (88)

מילואים הלכות שבת סימן שסג

המשך מעמוד 446

מאחורי הכותל הרי זה פסול, הוא שלא כדעת השו"ת חתם סופר (אור"ח סי' צא) שהכשיר.

ומלשון המשנה משמע שדין של המקור חיים הוא באופן שהקנה עומד במקום שגודר מארבע רוחותיו, אבל אם יש רק מחיצה אחת המפסיקה בין הקנים הרי זה כשר, מאידך, מצינו אחרונים שפירשו את דברי המקור חיים שאף אם מחיצה אחת מפסקת פסול. א. בשו"ת אבני נזר (אור"ח סי' רצא) כתב, שכוין שיש מחיצה מפסקת בין קנה לקנה, אי אפשר לצרף קנה אחד לחבירו. ב. בשו"ת דברי מלביאל (ח"ג סי' יז) כתב, שצריך שתהיה צורת הפתח ראויה לקבל דלת (כמבואר בשו"ע לעיל סי' שסב סי"א), וכשהקנה אחורי כותל הרי אינו ראוי לקבל דלת.

(משנ"ב שם)

לאו כלום הוא⁽¹⁰²⁾.

(102) וכן באופן שאחד מהקנים של צורת הפתח מונח על גבי תל שגובהו י' טפחים ודחברו י' טפחים, יש לפסול לדעת המקור חיים, כיון שהתל הוא רשות פנוי עצמה (ובאופן זה יש לפסול גם מטעם שאין הקנים מונחים במקום הילוך בני אדם, ונתבאר במה שכתבנו לעיל סי' שנו סי' י), וגם אי אפשר להחשיב את התל לקנה של צורת הפתח, כיון שהוא פתחי שימאי, שאינו עדיף מאבן נכנסת ואבן יוצאת שנחשב לפתחי שימאי.

(משנ"ב שם)

ואפילו אם קנה אֶחָד קָצֵמִיד קָצֵמִיד⁽¹⁰³⁾.

(103) ולענין משקוף של צורת הפתח שחוצה משקוף של צורת הפתח אחרת (בגן שאחת עומדת לאורך ואחת לרוחב), כתב בשו"ת שו"א ומשיב (מהד"ק סי' פו) שצורת הפתח התחתונה מסלקת את צורת הפתח העליונה, ובהערות לספר שו"ת הלכות (לסי' שסב) כתב, ששמע שהחזו"א החמיר ששתי צורות הפתח פסולות (ולדעת הפוסלים, גם אם צורת הפתח התחתונה נכנסת תחת צורת הפתח העליונה רק בקצתה הרי זה פסול, ואין דינה כמחיצה העוברת תחת צורת הפתח, שאם המחיצה אינה נכנסת לתוך הרשות ג' טפחים יכולה היא עצמה להחשב ללחי של צורת הפתח, שהרי היא מחלקת את צורת הפתח לשתי צורות הפתח כשורות. לפי שבצורת הפתח רק הקנה העליון עובר תחת צורת הפתח העליונה, הוא אינו יכול לשמש כלחי לצורת הפתח העליונה. וראה בספר בינת שמחה (בתיקון עירובין סי' ג) מה שכתב בענין שמועה זו מהחזו"א, דין על פי זה בחוטי חשמל העוברים תחת צורת הפתח, מדוע אינם פוסלים את צורת הפתח.

(משנ"ב שם)

אם כן לא קָצֵמִיד קָצֵמִיד⁽¹⁰⁴⁾.

(104) ואם יש יציאת תורה על גבי צורת הפתח, בשו"ת חבצלת השרון (סי' כ) כתב להקל בזה, ונסמך בדבריו על דעת המקילים שאם הקנה עומד בתוך מחיצת הרי זה כשר. אמנם לדעת המשנה שהחמיר בדין זה כדעת המקור חיים, יש מקום להחמיר גם באופן זה, כיון שעל ידי דין פי תקרה נחשב שקנה אחד עומד בתוך רשות גדרה.

ואם יש חריץ שעובר תחת צורת הפתח, ראה לעיל סי' שנו סי' ג, ובמה שכתבנו שם.

שיסמכו עליה מערב שבת, ודעת החזו"א (אור"ח סי' עז סי' א, וסי' ע סי' כד), שאין צריך שיסמכו עליה מערב שבת (הובאו דבריו לעיל שם).

(משנ"ב שם)

ויש מחמירין בחפופים קאלה, שאינם עשויים דרך מונח הפתח ולא חשיב פתח⁽⁹⁹⁾.

(99) ובשעה"צ לעיל (סי' יט) סתם כדעת המחמירים, וראה מה שכתבנו שם.

(משנ"ב שם)

אם מְצַמִּיד הקנים בתוך הכנית או בתוך גִּדְרוֹ⁽¹⁰⁰⁾ הקוף מֶאֱרָבֶּה רַחֲוִיתוֹ⁽¹⁰¹⁾.

(100) כזה וזה

(101) טעם דין זה ביארו האחרונים בכמה אופנים: המקור חיים עצמו כתב, שהוא משום היכר, עוד כתב שם, שעמוד הנמצא בתוך מקום מוקף אינו נחשב לקנה, כיון שדבר המוקף כמאן דמלי דמי. וכעיקר דין זה תמה החזו"א (אור"ח סי' ע סי' כב), שאם המקום המוקף אינו בולט לתוך חלל המבוי, יש לפסול מטעם אחר, משום שהקנה נמצא אחורי כותל המבוי, ואם המקום המוקף בולט לתוך פתח המבוי, אם כן הכותל עצמו שמקיף את העמוד יחשב לקנה צורת הפתח, וכשר, ואם הכותל פרוץ קצת וצורת הפתח עוברת במקום הפירצה, הרי זה כשר, אף שמדין עומד מרובה נחשב הכותל המפריד כאילו הוא סתום, כיון שצורת הפתח יש בכוחה לסלק מחיצות לענין עומד מרובה, וסיים בצ"ע.

וכתב הגר"ד לנדו (גליונות חזו"א), שלפי מה שחידש החזו"א (שם סי' כה בהערה בשולי הדף) שאם נכנס הקנה לתוך הרשות ג' טפחים יותר מהמשקוף יתכן שפסול מדין פתחי שימאי (הובאו דבריו לעיל הערה 97, יש לפרש את דברי המקור חיים באופן שהמקום המוקף בולט לתוך הרשות, אלא שכותל המקום המוקף נמשך לתוך הרשות יותר מג' טפחים, שאז אי אפשר להחשיב את הכותל לקנה של צורת הפתח.

ומה שנקט החזו"א בפשיטות שצורת הפתח שהקנה שלה עומד

הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד רכד

לדיחה, מ"מ כיון ששאר המחיצות הוקפו לדירה מותר לטלטל שם. ומ"מ באופן שהמדרון שבים רחוק ממחיצות המבוי יותר מעשר

שהם ראויים לשתייה או לכביסה (כמבואר במשנה לעיל סי' שנו סי' פה, ובשעה"צ שם סי' פא), ואף שמחיצת הים לא הוקפה

